

พลิกโฉมประเทศไทย

โดย

ปฏิรูปการเรียนรู้

โดย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประเวศ วะสี

มูลนิธิสวดศรี-สฤชดีวงศ์

๑.

การศึกษาที่ทำให้คนไทยไม่เก่งและประเทศยากจน

ทำไมคนจีนที่ “เสื่อผืนหมอนใบ” มาเมืองไทยแล้วกลายเป็นเศรษฐีเป็นแถว เพราะประเทศไทยมีทรัพยากรมาก และคนจีนเก่ง การศึกษาภาคบังคับของไทย บังคับให้คนไทยกลายเป็นคนไม่เก่ง การศึกษาของไทย คือ การท่องวิชา เลยทำอะไรไม่เป็น กลายเป็นคนหียบโหยง เหยียบชี้ไก่ไม่ฝ่อ ผลของการศึกษา คือ

คนไทยที่ทำงานไม่เป็น คิดไม่เป็น จัดการไม่เป็น อยู่ร่วมกันไม่เป็น ไม่มีฉันทะในการเรียนรู้ เพราะการท่องวิชามาก ๆ จำยาก เจ็บปวด เป็นความทุกข์ คนไทยเลยเกลียดการเรียนรู้ อะไรที่ทุกข์ มนุษย์พยายามหลีกเลี่ยง การเรียนรู้ที่ดีต้องทำให้มีความสุข

ประเทศไทยมีสมรรถนะต่ำในการทำอะไร ๆ ให้สำเร็จ ปัญหาจึงพอกพูนจนวิกฤต และไม่มีทางออกจากวิกฤต เพราะการศึกษาแบบท่องวิชาที่ทำมา ๑๐๐ กว่าปี

ปฏิรูปการเรียนรู้ คือ หัวใจของการปฏิรูปประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่มีสมรรถนะสูง

ปฏิรูปจากการเอาวิชาเป็นตัวตั้งเป็นการเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง

ชีวิตต้องมีการทำงาน **การเรียนรู้ในการทำงาน**จะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตโดยรอบด้าน

๒.

การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

Work-Based Learning

การเรียนรู้ในฐานการทำงาน

“การทำงาน” เป็นยาวิเศษที่รักษาทุกโรค

การทำงานคือชีวิต ชีวิตคือการทำงาน การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

การทำงานทำให้**ทำเป็น** มีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ ไม่ว่างงาน ชีวิตไม่มีการว่างงานไม่ยากจน

การทำงานทำให้**ฉลาด** เพราะต้องคิดปรับปรุง ต้อง**จัดการ** ต้อง**ตัดสินใจ**ว่าจะทำหรือไม่ทำอะไร ทำอย่างไร การจัดการทำให้ต้องคิดเชื่อมโยง ทำให้ฉลาด การท่องวิชาทำให้จัดการไม่เป็น

การทำงานทำให้มี**ผลของงาน**ที่ก่อให้เกิดความปิติ ลองสังเกตดูสิถ้าเราทำอะไรสำเร็จเราจะเกิดความปิติสุข

การเรียนรู้จากการทำงานสามารถ**เลือกได้** เลือกงานที่ชอบ การได้ทำอะไรที่ชอบทำให้มีความสุขและทำได้ดี **การเรียนรู้กลายเป็นความสุข** เมื่อมีความสุขก็เลย**รักการเรียนรู้** ต่างจากการศึกษาแบบท่องวิชา ถูกบังคับให้ท่องวิชาที่ไม่ชอบและยาก การเรียนรู้กลายเป็นความทุกข์ ทำให้คนไทยขาดความรักในการเรียนรู้

ในการได้ทำสิ่งที่ชอบทำให้มีความสุขจึง**ทำได้นาน** เป็นการสร้างความเพียรและความอดทน ซึ่งการศึกษาแบบเดิมทำให้คนไทยทำอะไรนาน ๆ ไม่ได้

การทำงานแล้วมีรายได้ เป็นแรงจูงใจให้มีพฤติกรรมทางบวกหลายอย่าง เช่น ถ้า**ขยัน**จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้า**รับผิดชอบ**จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้าแสวงหา**ความรู้เพิ่มเติม**ทำงานได้ดีขึ้นจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมกันยกใหญ่ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพิ่มเติมให้ทำงานได้ดีขึ้นจะไปกระตุ้นสถานศึกษาให้จัดการสอนวิชาที่ตรงต่อความต้องการใช้งาน ไม่ใช่โดยเอาวิชาเป็นตัวตั้งอย่างเคย โดยไม่คำนึงถึงการใช้งาน ทำให้ผู้เรียนไม่อยากจะเรียนรู้ ครูสอนผู้เรียนที่ไม่อยากเรียนเป็นความทุกข์และปัญหาใหญ่ของการศึกษาไทย

งานบางอย่างใหญ่และยากแต่สำคัญมาก ทำคนเดียวไม่สำเร็จต้อง**รวมตัวร่วมคิดร่วมทำกันหลายคน** ไม่ใช่เรียนรู้แบบโดดเดี่ยวแบบตัวใครตัวมัน การศึกษาที่ผ่านมาสร้างวัฒนธรรมแบบตัวใครตัวมันขึ้นมา อันนำไปสู่ปัญหามากมาย การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำสำคัญยิ่งนัก ตามที่พระพุทธเจ้าสอนในเรื่อง**อธิปไตยธรรม** (ธรรมะเพื่อความเจริญถ่ายเดียว) โดยสาระคือ ธรรมะแห่งการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ และตามคำของจิตแพทย์อเมริกาที่ชื่อ Scott Peck* ถ้ารวมตัวร่วมคิดร่วมทำสำเร็จทุกคนจะเกิดความสุขประดุจบรรลุนิพพาน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะลดความเห็นแก่ตัว เพิ่มความเห็นแก่ส่วนรวม ต้องเคารพความสำคัญของทุกคน เกิดความเสมอภาค ภราดรภาพ และสามัคคีธรรม การร่วมกันทำงานยากต้องเรียนรู้ร่วมกันใน**การปฏิบัติ** หรือ PILA (Participatory Interaction Learning through Action) อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะเป็น Transformative force หรือพลังของการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในทุกมิติที่ยิ่งทำ

- ยิ่งรักกันมากขึ้น
- ยิ่งไวเนื้อเชื่อใจกันมากขึ้น
- ยิ่งฉลาดขึ้นและฉลาดร่วมกัน
- เกิด**ปัญญาาร่วม** (Corrective wisdom) นวัตกรรมและอัจฉริยภาพกลุ่ม (Group genius)

ทั้งหมดเป็นพลังมหาศาลที่ฝ่าความยากทุกชนิดไปสู่ความสำเร็จ และเกิดปิติสุขร่วมกันประดุจบรรลุนิพพาน

การเรียนรู้ในการทำงานจึงนำไปสู่สิ่งต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้น จนอาจกล่าวว่าเป็น

การศึกษารักษาทุกโรค (Education Cure All)

ถึงตอนนี้เราสามารถประกาศหลักของระบบการศึกษาที่ดีได้ว่า

Education For All	การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล
All For Education	คนทั้งมวลเพื่อการศึกษา
Education Cure All	การศึกษา รักษาทุกโรค

* A World Waiting to Be Born : Peck, M. Scott

๓.

การเรียนรู้ที่ทำให้คนไทยเก่งสุด ๆ ทั้งประเทศ

ผู้รู้ได้จัดระดับปัญญาเป็นขั้นบันได ๖ ขั้น ใช้ตัวย่อว่า

จำ ใจ ใช้ วิ สัง ประ ดั่งในรูป

- จำ** = จำอย่างเดียวโดยไม่เข้าใจ ถือเป็นระดับต่ำสุด
- ใจ** = เข้าใจเป็นปัญญาที่สูงกว่าตำแหน่งเดียวแต่ก็ยังไม่เป็น
- ใช้** = ประยุกต์ใช้ คือทำเป็น
- วิ** = วิเคราะห์ สามารถวิเคราะห์ให้เข้าใจละเอียดและลึกซึ้ง
- สัง** = สังเคราะห์ทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นองค์รวม จะได้จัดการได้
- ประ** = ประเมินค่าเพื่อการตัดสินใจ

การศึกษาด้วยการท่องจำจึงอยู่ที่ปัญญาระดับต่ำสุด นั่นคือการศึกษาไทย ที่สร้างคนไม่เก่ง ทำอะไรไม่เป็น

นักวิชาการทางสังคมศาสตร์ที่เก่ง ๆ ก็มักจะอยู่ที่ระดับวิเคราะห์ วิจาร์ณ ไปไม่ถึงการสังเคราะห์ และจัดการ จึงมักได้แต่วิจารณ์ว่าอะไรไม่ดีบ้าง แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ

ระดับ ๖ การประเมินและตัดสินใจ เป็นการใช้สมองในระดับสูงสุด สมองจำเป็นต่อการรอดชีวิต ต่อให้ระบบร่างกายสมบูรณ์เพียงใด ถ้าไม่มีสมองหรือปัญญาอ่อนก็เอาชีวิตไม่รอด

หน้าที่ของสมอง คือ รับรู้ข้อมูลสถานะความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เข้าใจดีขึ้น ประเมินทั้งหมดแล้ว**ตัดสินใจ** ถ้าตัดสินใจถูกก็รอดชีวิตและเจริญ ถ้าตัดสินใจผิดก็ไม่รอดหรืออันตราย

การตัดสินใจ คือ ปัญญาสูงสุด

ที่เรียกว่า**นโยบาย** ก็คือการตัดสินใจสูงสุดของบุคคล องค์กร หรือประเทศ

การเรียนรู้ในการทำงานจึงทำให้**ทำเป็น** เมื่อทำเป็นก็จะจำได้และเข้าใจ และในการทำงานต้องจัดการเป็น ตัดสินใจเป็น จึงไปถึงระดับปัญญาสูงสุด เทียบกับการทอวิชาที่อยู่ระดับต่ำสุด

คนมีการศึกษาน้อยแต่เรียนรู้มาก (จากการทำงาน) อย่าง**คุณบรรหาร ศิลปอาชา** และ**คุณกำพล วัชรพล** จึงเป็นคนเก่งสุด ๆ เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้สร้างอาณาจักรหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ ช้ำยังได้รับการยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลกโดย UNESCO หรือมหาเศรษฐีอย่าง**คุณอิสระ ว่องกุศลกิจ** เจ้าของอุตสาหกรรมน้ำตาลที่ใหญ่เป็นที่ ๒ ในโลก มีแม่ชื่อ ฟ้า ซึ่งเป็นคนจนสุด ๆ ไม่รู้หนังสือสุด ๆ แต่ฉลาดสุด ๆ จากการทำอะไรที่ช่วยกระบอก

ฉะนั้น ถ้าเราพลิกโฉมการศึกษาจากการทอวิชามาเป็นการเรียนรู้ในการทำงาน เราจะสร้างคนไทยเก่ง ๆ ขึ้นมาเต็มประเทศ ยกกระต๊อบสมรรถนะของประเทศโดยรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยพ้นวิกฤต

๔.

ร่วมพลิกโฉมประเทศไทย

การเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์

มนุษย์สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้

เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะแสวงหา และช่วยให้เพื่อนมนุษย์ได้พบการเรียนรู้ที่ดี

การเรียนรู้ที่ดีคืออะไร เป็นคำถามปลายเปิดที่ทุกคนทุกองค์กรควรพยายามตอบ

คำตอบอย่างหนึ่ง ก็คือ

“การเรียนรู้ ๗ เป็น”

นั่นคือ **ทำเป็น คิดเป็น ตัดสินใจเป็น จัดการเป็น**

อยู่ร่วมกันเป็น เรียนรู้เป็น และพัฒนาจิตใจเป็น

การเรียนรู้ให้ทำเป็น ทำไม่ได้ด้วยการท่องวิชา แต่ต้องผ่านการทำงาน

การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

ธรรมคือความถูกต้อง

การเรียนรู้จากการทำงานทำให้เกิดความถูกต้อง

ความถูกต้องทำให้เกิดความเจริญ

ผู้เจริญพึงส่งเสริมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

ฉะนั้น คนไทยทุกคนและทุกองค์กร ควรเป็นบุคคลและองค์กรส่งเสริมการเรียนรู้

ถ้าคนไทยมีความมุ่งมั่นร่วมกันเช่นนี้ ก็จะพลิกโฉมประเทศไทยโดยพลัน